

Duivelse uitvoering

We zullen van nu af aan allemaal moeten gaan oefenen op de tongbreker 20-20 in 2020. De Europese Commissie heeft namelijk meer uit de Raad van vorige week weggeslept dan het misschien zelf voor mogelijk heeft gehouden. Niet alleen de urgentie van het klimaatprobleem en de toenemende importafhankelijkheid zijn debet aan dit succes, maar wellicht ook de urgentie van de geloofwaardigheid van Europa zelf.

Na het echeq van de Europese grondwet en de geringe voortgang van de Lissabon-agenda, zette Bondskanselier Merkel met het Duitse voorzitterschap hoog in. Energie en milieu waren in het afgelopen jaar verworpen tot de lakmoestest voor de voortgang van de Europese integratie.

En met succes: er ligt nu weer een nieuwe visie op de toekomst. Deze toekomst zal wat energie betreft schoner en zuiniger zijn, mits de politici bereid zijn om verder te reiken dan alleen symboolpolitiek en daadwerkelijk de waardeketen van alle energiedragers - dus ook de nieuwe energiedragers - duurzaam te maken.

Dat is bepaald geen sinecure. Er zal rekening gehouden moeten worden met nieuwe soorten van externe kosten en mogelijke conflicten met andere prioriteiten van beleid, zowel in het eigen land als daarbuiten. Zo springt de concurrentie met de voedselproductie en een mogelijke vermindering van de natuurwaarde van regenwouden meteen in het oog. Er zullen aardig wat technologische doorbraken nodig zijn om de visie gestalte te geven.

Preoccupatie

Afgezien van doorbraken op het gebied van nieuwe energiedragers zijn er ook doorbraken nodig in de

visie op de marktstructuur. In plaats van het voorschrijven van een bepaalde marktstructuur in Europa en in de lidstaten, zou het Europese mededingingsbeleid veel beter gericht kunnen worden op het bestrijden van misbruik maken van dominante posities. De huidige preoccupatie met horizontale splitting zuigt alle aandacht weg van

internationale marktontwikkelingen, waar een hevige internationale concurrentie om markten en grondstoffen is ontstaan.

Bovendien wordt er onterecht geen onderscheid gemaakt tussen de organisatie van de gas- en de elektriciteitssector, terwijl de waardeketens van beide substantiële verschillen vertonen. Deze verschillen bestaan niet alleen in de grensoverschrijdende afstand tussen productie en de markt en dat elektriciteit niet opgeslagen kan worden, maar ook uit de internationale concurrentie voor toegang tot de grondstoffen en het feit dat elektriciteit

opgewekt kan worden door meerdere primaire energiedragers.

Vrijer

De bemoeienissen met de marktstructuur leiden ook tot disputen met het buitenland, waar andere inzichten bestaan over de gewenste organisatiestructuur. Bij een strikter beleid ten aanzien van misbruik van dominante posities op de Europese markt kunnen de marktpartijen dan vrijer gelaten worden in de mate van horizontale en/of verticale integratie, zodat zij met de nieuwe internationale verhoudingen in de waardeketen kunnen meontwikkelen. Deze discussie wordt nog belangrijker als ook andere duurzame energiedragers, binnen het interne marktmodel gepast moeten worden zodat een gelijk speelveld kan ontstaan. Zij hebben een eigen waardeketen, een eigen (internationale) marktstructuur en spelers die ongetwijfeld gedurende flink wat jaren opgetuigd zullen moeten worden met subsidiestromen.

Schaduw

Er bestaat, juist door de neergelegde voornemens om de Europese energievoorziening schoner en zuiniger te maken, nu een nog grotere noodzaak om de discussie over de marktstructuur in Europa zuiver en met visie te voeren, zodat de uitvoering van de voornemens een kans maakt.

Vooralsnog zal er veel gestudeerd moeten worden omdat de verdeling van de baten en lasten van het nieuwe beleid nog lang niet uitge-

kristalliseerd is. De nieuwe lidstaten vrezen voor de extra kosten en het verlies aan concurrentiekracht in de komende jaren.

Studeren

Het studeren mag zich wat mij betreft ook richten op het marktmodel en de eigenheid van de verschillende waardeketens, zodat de introductie van duurzame energie ook met de nodige efficiëntie gepaard gaat.

Politieke wil

De huidige politieke wil kan nog danig op de proef worden gesteld als met de blik ver vooruit er problemen ontstaan in de beschikbaarheid van traditionele energiedragers. Het Internationaal Energie Agentschap wijst al enige jaren op de grote investeringsspanningen die in alle segmenten van de energiewaardeketens moeten worden gedaan, evenals het grote beroep op fossiele brandstoffen dat in de overgangsfase gedaan moet worden. Het is daarom van groot belang om de energiemarkt zo in te richten dat aanbieders van duurzame en traditionele energiedragers zich thuis blijven voelen op de Europese markt. Het proces van politieke wil nu tot de uitvoering later zal ons nog voor duivelse uitdagingen stellen.

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de Algemene Energieraad. ■